

„בקפה פחדו לדבר“

עשוי לעניין את קוראי עתוני באחד הימים.
מה למשל?

סכר אסאן החדש על הנילוס, סר אל-עלי, כפי שקוראים לו המצרים. בהיותי ב-קהיר, שמעתי ששר האוצר המצרי, ד"ר מונעים אל-קייסוני, מתכונן לשוב לניו-יורק, לבקש מהבנק הלאומי הלאה להקמת ה-סכר. ביקשתי ממנו ראיין והוא נענה ברצון. בהשפעתו של עאדל, כנראה.

האגם שיצוף את ישראל

רשר קיבד אותי במשרו ולקראת ה-פגישה הכין גם תרשימים של המפעל ה-מתוכנן. הוא הסביר לי את תלותה המוחל-טת של מצרים במי הנילוס, אשר היישוב על גדותיו הוא הצפוף ביותר בעולם כולו. „כל טיפה יקרה לנו“, אמר. „ובכל זאת, זורמות כמויות אדירות של מיהחיים אל תוך הים התיכון. בשנים של שטפונות, ה-כמות המבוזבזת גדלה פי כמה. יש לנו אמר גם סכר גדול באסאן, לא הרחק מן הגבול הסודאני. אלום סכר זה קטן ביחס לנהר ואי אפשר לאגור בו יותר משלושה אחוזים מכמות המים המבוזבזת.“

התוכנית, כפי שהראה לי אותה ד"ר אל-קייסוני נעים-ההליכות, שהתחנן בצרפת ובי-ארצות-הברית, מכתבת לעצור את מי הנילוס חמישה קילומטרים דרומה מן הסכר הקיים, שנבנה על-ידי האנגלים לפני 50 שנה. גובהו יגיע ל-200 מטר, רוחבו חמשה קילומטרים ואילו עוביו יהיה קילומטר ורבע של אדמה, אשר דפנותיה תצופינה בשכבה עבה של בטון.

המים אשר יאגרו מאחורי הסכר יכסו את עמק הנילוס לאורך של 400 קילומטרים. במקום בו עומדות כיום עתיקות מצרים מימי פרעה ישתרע לפי התוכנית אגם חניש שיהיה אחד הגדולים בעולם.

מה תהיה השפעתו של סכר כזה

על ככלתה של מצרים?

גם אני שאלתי אותה שאלה. הנה מה שענה לי השר: „היום אנו נאלצים לבקש 240 מיל-יון דולאר כהלחאה מהבנק הבינלאומי. אי נני יודע אם נקבל אותה — זה תלוי במיש-חק הבינלאומי.“

פירוש הדבר שמצרים תלוייה בחסדי זרים. אותו הדבר אפשר גם ללמוד מפרשת הנשק.

אין זו פנמזיה

ריקשנו הלוואה מארצות-הברית והיא סירבה. כאשר יוקם הסכר, שוב לא נהיה זקוקים לחסדים ולהלואות. מי יודע? אולי מדינות אירופה ואסיה המתעוררת יבקשו הלאחות ונשק מהרפובליקה המצרית...“

האין כזה קצת הגזמה מזרחית?

אני כלל לא בטוח. הקמת הסכר פירושה הגדלה רצינית של שטח החקלאות, כיבוש המדבריות המכסות את רוב שטח מצרים ומה שתשוב לא פחות — מקור אדיר של חשמל זול.

אם נקח בחשבון שמצרים עשירה מאד כי אוצרות טבעיים וכי מדיניותה המוצהרת של עבד אל-נאסר היא להקים תעשייה כבדה, אין שום סיבה מדוע אוכלוסיית מצרים לא תגדל בצעדי ענק וכלכלתה לא תגיע לעוצ-מת כלכלתה של צרפת. למשל.

האם אינך שוכח את הגורם העיקרי — רמתם התרבותית

והמקצועית הירודה של המצרים?

גם זה ישנתה עם הזמן. יתכן שיעברו עש-רות שנים עד שמצרים תגיע לרמה הטכנית הקיימת כיום באמריקה, אבל למצרים לא חסר זמן. הם גם יודעים מה חולשתם — וזה כבר משהו.

כיצד אתה קובע זאת?

על סמך נסיון אישי. בין שאר ביקורי, ביי-אורכה של ישראל ממטולה עד אילת, בקו אווירי, 410 קילומטר בערך.

• השבוע אישר הבנק הלוואה בסך 200 מיליון דולר.

חינוך. סטודנטים וסטודנטיות בגן אוניברסיטת קהיר, הגדולה מבין שלושת אוני-ברסיטאות מצרים, בה לומדים 22 אלף צעירים. החינוך היסודי בערים ניתן חינם.

עתונות. מודעה צבעונית זו לסבון מעידה על רמה טכנית ומקצועית גבוהה. החומר הכתוב והצילומים בעתונות המצרית מעידים על רמה אירופית גבוהה.

קרתי גם בית-ספר מקצועי באלכסנדריה. זה בית ספר ישן, הקיים כבר למעלה מ-40 שנה ונקרא על שמו של מוחמד עלי, מייסד השר-שלת המלכותית שגורשה ממצרים על-ידי ה-מהפכה. השם לא שונה עדיין, כי המשטר החד-דש מתייחס אל מוחמד עלי כאל מהפכן א-מיץ, שישחרר את מצרים מעול התורכים.

גרמני בבית-ספר מצרי

ראותו בית-ספר — אוסף של כתי-מלאכה וגרוטאות, בחוף גן נסלא — ה-בנתי כי כחנותיו של המשטר החדש הן רצי-ניות ביותר.

בראש בית-הספר עמד מהנוס גרמני, ש-שמו יוהאנס גוט. המנהל הרשמי — מצרי — עסק רק במינהלה. גוט הוא שקבע את תוכ-נית הלימודים, פיקח אישית על המורכים והמורים.

מה היתה דעתו של אותו גרמני

על הניכיו?

„הם אינם עדיין ברמת בעלי מלאכה מומ-דים ממיפעל קרופ“, הוא ענה לי. „אבל הם כבר לא פלאחים עצלנים. ויש להם גם רצון ללמוד.“

כד זה שייך לעתיד. מה ביחס ל-

הווה? מה רמת המחיה של המצרי

הממוצע כיום?

נמוכה מאד. חוץ מזה, אין „מצרי ממוצע“. הפלאח המצרי, למשל, חי באותם התנאים שחי בהם לפני המהפכה. אותו לחם דק ועגול (הכתנה לפיתה) אשר אשתו אופה בחצר ה-עלובה, תפריט קבוע של פול, עדשים ואורז.

הפלאח עושה ירדים

רכמה כפרים, אליהם לקח אותי עאדל בעצמו, ראיתי בחיילבנים ימים, חשמל ו-אף ברזים בפניות הרחובות. אבל ביקרתי גם בכפרים אחרים, שהם הרוב המוחלט. שם ממלאה אשת הפלאח בלילה את כד החרט-הגדול במים מהתריעה. תעלת ההשקאה ה-מביאה את המים לשדות, על מנת שהבוץ יש-קע אל קערורית הכד ואפשר יהיה לשתות את המים מבלי להתנק.

זה מסביר מדוע הפלאח המגיע לגיל 40 יכול בקושי לעמוד על רגליו מחמת הבילהר-ציה הממאירה. איש כזה חוזר עם ערב מה-שדה ונכנס לכוך החימר שלו, אין לו אור חשמל, אין לו ספרים ולעתים קרובות מאד אין גם רדיו בכפר. הוא עושה ירדים. הם נולדים כמו זבובים — ומתים כמו זבובים.

ומה המצב בערים?

שם שונה התמונה לחלוטין. ברגע שנכנסים לקהיר או לאלכסנדריה נדמה כאילו נכנסים לארץ אחרת. לא רק העושר; גם בערים חיים מאות אלפי עניים עלובים. אולם תושבי העיר העניים יכולים לשלוח את בניהם לבתי-ספר. הם רואים את העושר והמתורות לפניהם וגם הם רוצים להגיע אליהם.

בזמן שהותי בקהיר ישבתי במלון סמיר-מיס. זהו מלון גדול ליד הנילוס, מלא משר-תים המוכנים לעשות כל דבר למען האורח. אולם כל זה לא שינה את העובדה שזהו מלון ישן ומיושן, בעל ריהוט כבד מימי ה-טרקלינים של נפוליון השלישי. הוא אינו יכול להתחרות במלון דן או אכדיה שלכם, למשל. אבל לה זה העיקר. מה שרציתי לספר הוא על פנישתי עם עוסמן. עוסמן הוא משרת באותו מלון. קשה היה לקבוע את תפקידו המדוייק. מעולם לא ראיתו מגיש אוכל ל-שולחן או פותח דלת בכניסה. הוא גם לא הסתובב בכאר. אולם אם בחדר ההמתנה ה-גדול היה מישוהו צריך להדליק סיגריה, ה-יציב לידו עוסמן עם גפרור מוצת, כשפניו, פני סודאני בגיל העמידה, מורכנים בצנעה אל הלקוח.

שאלתי אותו איפה הוא גר. „ליד מסגד חסן וחוייין, סר“, ענה כאנגלית הססנית.

„האם אני יכול לבקר בביתך?“

הוא נדהם. אך אצילות סודאנית מחייבת: „בבקשה, אדוני, בבקשה.“

מתוצרת מצרים.

סמיה גמאל.

במינדר על גבול דמות חקלאית.